

Cannes-festival 1979

Cannes fungerer og er fortsat årets vigtigste filmmanifestation skriver Poul Malmkjær i sin rapport om film i og udenfor konkurrencen

Vist sad Hollywood på årets Cannes-festival. Kvantitativt såvel som kvalitativt. Ingen læser af dagbladenes festivalrapporter kan være i tvivl om det nu, og flere af de amerikanske film har da også allerede haft deres Danmarkspremiere. Men se også lige på listen over de amerikanske bidrag i og udenfor konkurrencen: Milos Formans »Hair«, Martin Ritts »Norma Rae«, Terrence Malicks »Days of Heaven« (»Himlen på jorden«), Woody Allens »Manhattan«, Francis (Ford) Coppolas »Apocalypse Now«, James Bridges' »China Syndrome« og John Hustons »Wise Blood«. En flot liste. Alle film meget interessante, nogle meget vellykkede, enkelte virkelig fascinerende, en enkelt et rent mesterværk. Man går ikke ud fra biografen efter »Manhattan«. Man svæver. Hvilken indsprøjtning imod tidens kulturelle »junk food«! Den bliver behørigt anmeldt efter premieren herhjemme. Stol trygt på det.

Alle de ovennævnte film skal klare sig – også kommercielt – uden »Kosmorama«s yderligere støtte her, selv Hustons »Wise Blood«, der blev vist sent på festivalen og derfor ikke opnåede helt den opmærksomhed, den fortjener. En sært fascinerende, grumt humoristisk film – lidt i stil med »Fat City« – der fortæller om hykleriets og fanatismens konsekvenser. Handlingen er henlagt til the Bible Belt umiddelbart efter 2. verdenskrig, hvor en hjemvendt soldat kommer ind i lægprædikant-erhvervet, som udøves af hver fjerde mand og kvinde på gaden. Måske handler filmen i grunden om frygten for ensomheden. Den skal i hvert fald ses et par gange.

Værtlandet stod meget svagt. Kun Jacques Doillon's »La drolesse« er værd at omtale. Doillon, der sidste år vakte en vis opmærksomhed med en konsekvent stil i »La femme qui pleure«, fortsætter og indfrier delvis løfterne med sin ny film, der stille og roligt fortæller en historie om to aparte mennesker, en 30-årig »landsbytosse« og en 11-årig pige, der er lidt af en social outcast. Han »kidnapper« hende og installerer hende i sit værelse på loftet over stalden på forældrenes gård. Og tværs imod publikums hhv. forventninger, bange anelser eller gustne formodninger lader Doillon det skæve forhold udvikle sig til en udtalt, men tydeligt voksende forståelse mellem de to outsiders, en forståelse, der for pigens vedkommende efterhånden udvikler sig til en pubertetsbe-

Madeleine Desdevise i »La drolesse«
Herunder en scene fra »Cristo si è fermato a Eboli«

stemt trang til at lege far-mor-børn. Og manden fornemmer faren ved det og leverer pigen tilbage.

Doillon fortæller neddæmpet og følgerigtigt, tilsyneladende anonymt – som Piat – men filmen fungerer. Han er værd at følge videre og værd at satse på.

Italienerne, der har høstet så mange palmer og roser på de seneste festivaler, præsenterede Francesco Rosis ambitiøse og lange »Cristo si è fermato a Eboli« efter Carlo Levis roman »Kristus standsede ved Eboli« om hans egen forvisning fra Torino i 1935 til en afsides landsby i Lucanien, hvor han oplevede den anden livsrytme og fik et udvidet livssyn. Senere kom Dino Risis aktuelle komedie »Caro Papa«, der ofte vittigt, men også lidt løsagtigt sentimentalt, behandlede terrorist- og kapitalistproblemerne, der vel er knyttet sammen som far og søn, men som ligesom er for afsindigt desperate til at kunne tåle en løsning i en komedie. Måske en forløsning. Risi er, bortset fra det, en komedieinstruktør, hvis film ofte tåler gensyn. Det er sjældent blandt europæere.

Lige så barsk i humoren er Fellini i den fantastisk tænkte og finurligt udførte »Prova d'orchestra«, der tumler rundt mellem det reaktionære og det progressive og ideligt med talent hævder sin skabers ret til at se alting på afstand fra en svævende ballon. Han ved godt, at ballonen revner en skønne dag, men indtil da skaber han underholdende og ofte kloge film som »Orkesterprøven«, der sætter spørgsmålstegn ved tidens herskende tanker.

Scene fra Herzogs »Woyzeck«

Det er meget dannet og meget flot underholdning. Det falder jeg også for. Fra England kom tillige – med nogen forsinkelse – Kenneth Loachs »Black Jack«, hvor han i en tilsyneladende traditionel børnefortælling om et par skæbner i midten af forrige århundrede giver et spændende tidsbillede med indbygget elementær psykiatrisk debat om de folkelige fordomme omkring emnet. Der er pæne skurke og grumme skurke og gode mennesker, der handler som skæbnens sendebud, og det hele er Dickens med lidt mere kød og realisme på bekostning af tårerne.

Anja Breiens »Arven« bliver næppe min yndlingsfilm. Den har god dialog og ordentligt spil, men familiestrid, afdød rigmand, kræft, arv, brev i hemmeligt rum i chatol, hemmelig arving! Konstruktion? Ibsen? Det var lidt for meget »Manden, som havde et barn, som konen ikke vidste«. Så var jeg mere fascineret af Nikita Mikhalkovs »Piats vetcherov« (Fem aftner), en intrikat kærlighedshistorie for 6 personer med to ikke helt unge i centrum. Mikhalkovs anvendelse af dialogen (manus af Aleksander Adabakian) er præget af en forunderlig evne til at gøre pauserne til udtalte replikker, man så selv må digte frem. Det giver et åbenbart tilskuerengagement og i uheldigste fald måske også lidt forvirring, men det fungerer sjovt

Jeg forstår godt motiverne bag de to tyske bidrag til konkurrencen, jeg kan se, hvorfor Volker Schlöndorff nu har villet filmatisere Günter Grass' ufilmiske litterære kup, »Bliktrommen«, og jeg kan forestille mig, hvilken fascination Werner Herzog må føle overfor Büchners historie om det mishandlede menneske, »Woyzeck«. Den er han jo ikke ene om. Og skønt begge film er blevet seværdige og skønt der er lagt hhv. intelligens og passion i de to film, savner de for mig det løft, der kan bringe dem ud over det pæne og det redelige og ind i det forbavsende, det overraskende, det underholdende, det uåndgribelige. »Bliktrommen« rummer prægtige præstationer af en række af de medvirkende, først og fremmest af David Bennent som Oscar og Angela Winkler som hans mor, men filmens trofasthed overfor romanen giver mange episoder et alt for kontant udtryk. Hvor de i bogen blev til billeder af ofte ikonografisk karakter, er de i filmen konkrete dokumenter, genkendelige. Og Herzogs film er først og fremmest Klaus Kinskis præstation. Resten er rekonstruktion og slow-motion-mord og almindelig skuffelse.

Jeg kunne godt lide James Ivorys »The Europeans« efter Henry James' roman om postyret i Boston-familien, da den får »besøg« af et par europæiske slægtninge med en noget usikker finansiel og social position. Ivory har lagt vægten på en rolig, smuk billedside og billedrytme, der på glimrende vis kontrasterer en meget præcis dialog med ofte syllespidse replikker.

her og giver filmen dybde. Den blev vist i »Quinzaine des réalisateurs«, der stadig medtager lidt for mange af »vennerne«s film, men som i år havde forholdsvis flere spændende film end i mange år. En af de mest spændende var ungareren Pal Gabor's »Angi Vera«. En af den slags film, der bliver hængende i ens bevidsthed og som vokser og vokser næsten på trods af alle de øvrige film, man oplever på sådan en festival. »Angi Vera« er navnet på filmens hovedperson, en ung pige, der i 1948 sendes på et kursus i den rette kommunistiske lære. Hun er så dygtig og lærenem, at hun ender kurset som præmieelev, men Pal Gabor skildrer – efter en roman af Endre Veszi – hvorledes indoktrineringen i persondyrkelsens tid korrumpere enhver anstændig menneskelig følelse og gjorde hykleriet til den fornemste dyd. Filmens styrke ligger i dens intense beskrivelse af de små påvirkninger af hovedpersonen, den stille udhuling af et menneske, der langsomt men sikkert fjerner ethvert spor af humanisme. Endelig bør jeg nævne Gill Armstrong, en australsk instruktør, som nogle måske vil huske for en TV-novellefilm, »The Singer and the Dancer« (To kvinder ved floden). Hendes brede skildring af en ung kvinde fra århundredets begyndelse, »My Brilliant Career«, var med sin løse og lange struktur alligevel ganske køn på en frimodig facon. Og uden at være pralende.

Cannes fungerer og er fortsat årets vigtigste filmmanifestation.

Poul Malmkjær

CANNES 1979

Schweiz konsoliderer sig

Morten Piil rapporterer om ny film af Alain Tanner

Schweiz er en filmnation, der konsoliderer sig. I det sidste år er der kommet 22 nye schweiziske spillefilm, hvoraf jeg så to gode i Cannes, Alain Tanners »Messidor« og Rolf Lyssys »Die Schweizermacher«. Tilsammen giver de et for en dansker ganske let genkendeligt billede af en iltfattig velfærdsstat domineret af selvtillfreds materialisme og mistro til dem, der er »anderledes«.

Alain Tanners film er en *road movie* om to ganske unge pigers flugt ud i den stor-slåede schweiziske natur, deres gensidige solidaritet i opgivelsen af borgerlig identitet og deres stadig stædigere selvdestruktion i forsøget på at afskære sig fra det snusfornuftige, smålige schweiziske samfund. Filmen holder en fin balance mellem natur-romantik og virkelighedsfornemmelse, den har Tanners roligt undersøgende forhold til emne og personer, plus mange eksempler på hans lidt tørre charme. Den fortjener at komme hertil.

Hvis et lands kultur kan måles efter hvordan det behandler udlændinge, er

Schweiz ifølge Rolf Lyssys komedie »Die Schweizermacher« ikke noget særlig kultiveret land. Lyssy – kendt for den af TV viste »Konfrontation« – har her skabt en underfundig komedie, der i sin stiltfærdige skildring af fremmedpolitiets udsponering af tilflyttere, der søger om schweizisk statsborgerskab, giver en aldeles dræbende karakteristik af snæversyn og småborger-moral i et land, hvor nationalitetsfølelse tilsyneladende kun dækker over en urokkelig selvtillfredshed. Det er en vittig film, der med en mængde komisk-uhygge-lige detaljer (der har flere paralleller med »sager« hos det danske fremmedpoliti) fremdrager nogle fåle undertrykkelsesmekanismer i et pænt og propret land. Hvor kunne vi dog bruge en film af den art herhjemme!

De amerikanske film dominerede konkurrence-sektionen, og i den brogede *Quinzaine des réalisateurs* stod Amerika stærkt med Joan Tewkesburys debutfilm »Old Boyfriends«. Joan Tewkesbury har været manuskriptforfatter for Robert Alt-

man (»Nashville«, »Tyve som os«), men hendes film er ikke særlig Altmansk, hvilket kan skyldes en stærk påvirkning fra en anden betydelig skikkelse i moderne amerikansk film, Paul Schrader, der står som manuskriptforfatter og *executive producer*. Filmen har Schraders karakteristiske *moralske* synspunkt på sin historie om separeret kvindelig psykolog, der prøver at opbygge en ny identitet ved at opsøge gamle kærester og ungdomsflammer. Hendes rejse i fortiden former sig efterhånden som en udspekuleret hævnakt og ender i sygelig romantisk ønsketænkning. Først da hun erkender, at nøglen til fremskridt ikke ligger gemt i fortiden, synes hun at have mulighed for at komme i harmoni med sig selv. Filmen er sikkert instrueret, utrolig velspillet (af Talia Shire som psykologen og Keith Carradine og Richard Jordan som hendes elskere) og skrevet af Paul Schrader (sammen med broderen Leonard) med en underlig blanding af forfinet følsomhed og dramatisk bravur.

God, solid fortællekunst (en sjældent vare på en Cannes-festival) udmærker også Wolfgang Petersens »Schwarz und Weiss wie Tage und Nächte«, hvor Bruno Ganz spiller en skakverdensmester, hvis forhold til omverdenen efterhånden bliver så domineret af de sorte og hvide brikker, at han ender på et sindssygehospital, totalt sjæleligt nedbrudt. Historien er stærkt inspireret af Vladimir Nabokovs geniale skakroman »Forsvaret« om en skakverdensmester, der bliver gal, da skakkombinationer fuldstændig gennemtrænger hans daglige tilværelse, men Petersen lægger i højere grad end Nabokov vægten på skakmesterens konkurrenceiver – hans helt er besat af at vinde, bliver mentalt syg af at tabe. Fremragende i filmen er især skildringen af den højspændte atmosfære under skakturneringer på verdensplan – det lykkes at gøre kampene nervepirrende uden at man indvies i brikernes eksakte placering.

Jeg så seks nye australske film, hvoraf kun en enkelt, Bruce Beresfords »The Money Movers«, hævdede sig over det velmenende eller det kommercielt intetsigende. Den var en kontant, dygtig, meget voldsom og meget Peckinpah-inspireret kriminalfilm om rivaliserende banders stridigheder omkring et udspekuleret kup. Australisk film er endnu på vej – desværre ofte i retning mod en halvsmart kommerzialisme, der udvisker det nationale særpræg. Den internationale kommercielle fidus synes i år at bestå i at sætte lighedstegn mellem kvindefrigørelse og lesbianske. Ingen forstår som filmfolk at erotisere, hvad der er oppe i tiden. Om disse film, hvoraf et par stykker i fuld alvor blev vist i festivalens regi, er det mest ramrende allerede blevet sagt af James Agee, da han skrev om den amerikanske film »I Walk Alone«: »The picture deserves, like four out of five other movies, to walk alone, tinkle a little bell, and cry« *Unclean, unclean*«. Morten Piil

Cannes som marked

Syv førende danske filmimportører har tilsammen købt ca. 70 film i Cannes – men konkurrencen om de store film er hård og ofte må filmene købes ubeset. Ebbe Iversen rapporterer

»Serie Noir« af Alain Corneau

Cannes-festivalens officielle konkurrence og prisoverrækkelser er naturligvis kun glasuren på den kommercielle lagkage, det kulturelle alibi for en begivenhed, som først og fremmest er et marked. Det er der ikke noget dubiøst i, for film må jo sælges og købes for at nå frem til biografgængerne, og her overgås Cannes kun af MIFED i Milano med hensyn til antallet af produkter og handlende.

Kosmorama har talt med syv førende danske filmopkøbere, og blandt dem er der stort set enighed om, at dette års Cannes-festival var præget af højere priser og hårdere konkurrence end nogensinde før. De to ting hænger selvfølgelig sammen, for med det voksende antal multibiografer er behovet for nye film blevet større, flere importører konkurrerer om filmene, og dermed skrues priserne op. Samtidig er det blevet dyrere at producere film, og det er i stigende grad de få store fillm, der spiller pengene hjem igen. Det er om dem, der konkurreres hårdt, mens opkøberen med smag for den kommercielt set »lille« kunstneriske film har det nemmere.

På grund af de voksende produktionsomkostninger bliver det mere og mere almindeligt, at filmene købes, endnu inden de er indspillet. Handelen foregår på basis af manuskriptet og eventuelt instruktørens og de medvirkendes navne, og på den måde bliver opkøberne til en slags medproducenter. Det gør købet til noget af et lotterispil for importøren, men generelt er der ikke den store betænkelighed ved denne udvikling. Den kan sikre, at de uafhængige producenter forbliver uafhængige, og ud fra et godt manuskript og/eller et godt instruktørnavn tør man nok investere i en endnu ikke eksisterende film.

Langtfra alle handler afsluttes med det samme i Cannes. Opkøberne tager hjem og

studerer kontrakten nærmere inden den skrives under, og derfor kan der ikke gives noget eksakt tal for, hvor mange film der er købt til Danmark i Cannes i år. Men tilsammen tegner de syv adspurgte importører sig for henved 70 film, og det er et rekordstort antal – og så beskæftiger vi os her endda ikke med udlejningsselskaber som United Artists, CIC og Columbia-Fox, hvis danske afdelinger jo ikke selv køber film ude i den store verden.

Blandt de etablerede importører sporer man nogen utilfredshed med, at nye navne nu blander sig i spillet og er med til at gøre konkurrencen hårdere. Det »skaber lidt uro i vandoverfladen«, som direktør Aage W. Petersen fra Nordisk Film udtrykker det, men på den anden side er det stadig kun tre-fire danske importører, der kan være med i konkurrencen om de film, som forventes at blive store kassesucceser. Og samtidig har de etablerede importører deres faste udenlandske salgsforbindelser, så man strengt taget ikke kan tale om fri konkurrence i Cannes.

Det største antal film til Danmark blev i Cannes købt af direktør Gunnar Obel, Obel Film ApS i Thisted, idet han for et samlet beløb på 2 mill. kr. erhvervede ikke færre end 26 nye film, hvoraf flere stadig er i produktion. Gunnar Obel sikrede sig eneret for Danmark på film fra Golan-Globus Productions, så blandt de 26 film er flere israelske, bl.a. »Going Steady«, der er en follow-up til »Lemon Popsicle«, og Menahem Golans »The Magician« og »The Apple«. Mellem filmene er desuden Stanley Donens »Movie Movie« og de to Who-film »The Kids Are All Right« og »Quadrophenia«.

Gunnar Obel synes ikke, at konkurrencen er så hård i Cannes, hvis man bare har de rigtige forbindelser, og han er ikke bange for at købe film, der endnu ikke er optaget. En god historie er det vigtigste i en film, og den kan vurderes ud fra manuskriptet. Samtidig fremhæver Gunnar Obel, at denne form for salg sikrer, at producenterne får råd til at ansætte gode instruktører og skuespillere.

Direktør Aage W. Petersen fra Nordisk Film køber primært film ud fra disse preproduction deals, og det var på den måde, han allerede for nogle år siden sikrede sig Francis Ford Coppolas »Apocalypse Now«. I år købte han ni film i Cannes, og det er flere end nogensinde tidligere – ikke fordi de mange Palads-biografer skal fyldes, men fordi udbuddet var godt. Blandt de ni film er en enkelt australsk og en enkelt fransk,